

Õiguskantsler

Villu Kõve
Riigikohus
kantselei@riigikohus.ee

Teie 18.03.2026 nr

Meie 14.04.2026 nr 9-2/260768/2603158

Arvamus põhiseaduslikkuse järelevalve asjas nr 5-26-6

Austatud Riigikohtu esimees

Küsisite õiguskantsleri arvamust põhiseaduslikkuse järelevalve asjas, mille algatas Tartu Ringkonnakohus tunnistades põhiseadusega vastuolus olevaks ja jättes kohaldamata [karistusregistri seaduse](#) (KarRS) § 28 teise lause osas, mille kohaselt tuleb avalikustatud kohtulahendis jätta isiku nimi asendamata, kui ta on tunnistatud süüdi [karistusseadustiku](#) (KarS) § 184 järgi. Mõlemad põhiseaduslikkuse järelevalve asjad on liidetud ühe kohtuasja alla numbriga 5-26-6.

Nõustun ringkonnakohtu määrustes nr 1-15-5159 ja nr 1-17-7897 esitatud põhjenduste ja järeldusega, et karistusregistri seaduse § 28 lause 2 on põhiseadusega vastuolus osas, mille kohaselt tuleb avalikustatud kohtulahendis jätta isiku nimi asendamata, kui ta on tunnistatud süüdi karistusseadustiku § 184 alusel.

Kui isik on süüdi mõistetud KarS § 184 alusel, ei ole KarRS § 28 lause 2 kohaselt kohtul võimalik kaaluda, kas isikuandmete jätkuv avaldamine on konkreetse teo toimepanemise asjaolusid arvestades vajalik ja proportsionaalne. Ka juhul, kui isik taotleb pärast karistuse kustumist oma nime initsiaalide või tähemärgiga asendamist, ei anna sätte sõnastus kohtule mingit kaalutusruumi ning läbiviidav menetlus kujuneb üksnes formaalseks. Riigil on kohustus kehtestada normid, mis võimaldavad inimesel tagada enda õiguste kaitse ning õiguse perekonna- ja eraelu puutumatussele (määrus nr [1-15-5159](#), p 25-27; [1-17-7897](#), p 22-24).

Ringkonnakohtu määrustes on eluliste näidete toel veenvalt selgitatud, miks karistusandmete jätkuv avalikustamine ei ole soovitava eesmärgi suhtes proportsionaalne. Raskete kuritegude puhul võib õiguste piirangut abstraktselt hinnates pidada sobivaks ja vajalikuks, kuid KarS § 184 väga laia karistusmäärade vahemiku tõttu ei saa piirangut pidada mõõdukaks (asi nr [1-15-5159](#), p-d 29-30, 33-34; [1-17-7897](#), p 26-27, 30-31).

Karistusregistri seadusesse lisati kõnealune säte [2008. aastal](#). Nüüdseks on tehniline võimekus ja seega ka normi mõju oluliselt muutunud. Arvestades andmete kopeerimise võimalusi ning lisandunud tehisarvu võimekust andmeid leida, süstematiseerida ja inimesi profileerida, on KarS § 184 alusel süüdi mõistetud inimestel väga keeruline elada tavapärasel elu. Varasem karistus võib segada nii töökoha kui ka laenu saamist, üürikorterit leidmist jne. Samuti võib sellel olla kahjulik

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

mõju karistatu lastele ja teistele pereliikmetele. Sealjuures ei oma tähtsust see, kas inimene on kogu hilisema elu käitunud õiguskuulekalt või mitte.

Seega on karistusandmete jätkuv avalikustamine oma mõju poolest sisuliselt eluaegne lisakaristus, mille kohaldamisel ei ole aga arvestatud konkreetse kuriteo asjaolusid (nt kas on käideldud 8 grammi kanepit või suure varalise kasu saamise eesmärgil ladustatud suurt kokaiinilasti) ega inimese hilisemat käitumist.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise